

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ”
(для спеціалістів)

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2011

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Суспільство впливає на природу через економіку. Економіка використовує природні ресурси як предмет праці, а в природі розміщує відходи виробництва (промислового метаболізму). Так відбувається виснаження природи. Науково-технічний прогрес не тільки будує, а й дещо руйнує. І це дещо — природа. В результаті НТП більше створив проблем, ніж їх вирішив. Раніше вважалося, що економіка негативно впливає на природу. А нині вже йдеться про те, що змінена природа впливає на економіку, обмежуючи її розвиток. Екологічні проблеми економіки мають тенденцію переростати в соціально-економічні кризи. Відновлення природного середовища до стану, придатного для проживання людини і ведення господарства потребує великих зусиль і коштів.

Логічно постає запитання: якими мають бути межі допустимого впливу економіки на природне середовище та якою має бути сама економіка.

Дати відповідь на нього може лише економіка, яка сприйняла екологічний імператив, — екологічна економіка, тобто така, яка в товарно-грошових відносинах спирається на енергетичний еквівалент, проте стан науки, зокрема фізичної, такий, що вчені ще не можуть простежити рух кванту енергії, хоча пошуки тривають. Тому на нинішньому етапі *екологічну економіку визначимо як науку про товарно-грошові відносини, які складаються в процесі створення, накопичення та розподілу матеріальних і духовних благ, а також використання і відтворення продуктивних сил природи.*

До кола основних проблем цього напрямку економіки належать:

- природні ресурси як засіб розвитку продуктивних сил і екологічний фактор;
- екологізація базових понять класичної економіки;
- з'ясування ролі і місця екологічної складової в фінансовій та економічній системах окремого підприємства, галузі народного господарства і держави в цілому.

Мета курсу: засвоєння слухачами основ еколого-економічної теорії — нового напрямку в сучасній економіці.

Слухач має бути *обізнаний*:

- з основами екології;
- становленням економічної думки в частині ролі і місця природної складової;

Підготовлено професором кафедри інформаційно-комп'ютерних технологій в медицині та екології *Ф. В. Вольвачем* та економістом *М. Ф. Вольвач*

Затверджено на засіданні кафедри інформаційно-комп'ютерних технологій в медицині та екології (протокол № 3 від 04.11.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Вольвач Ф. В., Вольвач М. Ф. Навчальна програма дисципліни “Основи екологічної економіки” (для спеціалістів). — К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2011. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Основи екологічної економіки”, питання для самоконтролю, теми контрольних робіт, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

- мати широкий загальний світогляд у питаннях взаємодії суспільства і природи;

уміти:

- застосовувати здобуті знання для розроблення планів соціально-економічного розвитку підприємства, території, країни в цілому;
- стратегій економічного зростання;
- формування політики мінімізації впливу економіки на природне середовище;
- зменшення ресурсопотоків в економіку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Вступ до дисципліни “Основи екологічної економіки”
1	Предмет, структура та завдання дисципліни
2	Методи і методологія екологічної економіки
3	Історія становлення системних ідей екологічної економіки
4	Українська школа екологічної (фізичної) економіки
5	Глобальна екологічна криза та екологічний виклик
	Змістовий модуль II. Природа в екологічних теоріях і напрямках
6	Природа в основних типах суспільств
7	Економічне зростання і природне середовище
8	Статичні і динамічні моделі економічного зростання
	Змістовий модуль III. Економіка природних ресурсів
9	Природні ресурси та природно-ресурсний потенціал
10	Природно-ресурсна рента
11	Невідновлювані ресурси та стратегія їх використання

1	2
12	Відновлювані ресурси та стратегія їх використання
13	Операційні принципи управління природними ресурсами
	Змістовий модуль IV. Підприємство і природне середовище
14	Підприємство в оточенні природного середовища
15	Принципи і механізми регулювання впливу економіки (виробництва) на природне середовище
16	Економічні механізми регулювання впливу підприємства (виробництва) на природне середовище
17	Формально-правові основи екологічного інвестування
18	Правові основи регулювання впливу підприємства (виробництва, економіки) на природне середовище
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ”

Змістовий модуль I. Вступ до дисципліни “Основи екологічної економіки”

Тема 1. Предмет, структура та завдання дисципліни

Екологічна економіка: визначення, об’єкт, предмет, методологія.
Екологічна економіка в ряду класичних та сучасних неокласичних економічних теорій і концепцій, порівняльний аналіз сутностей.
Визначення базових понять класичної економіки з поправкою на природно-екологічний фактор: дефініція понять економіка як наука, економічне зростання, природно-ресурсна рента.
Поняття про природний мультиплікатор та можливість його застосування в сфері регулювання соціально-економічних відносин.
Економіка як елемент культури.

Література: основна [9; 14; 21; 22];
додаткова [25; 29]

Тема 2. Методи і методологія екологічної економіки

Предмет і об'єкт екології та економіки. Екологічна та економічна системи: порівняльний аналіз сутностей. Природа керуючих механізмів цих систем. Закон збереження і перенесення вартості в економічній системі.

Загальне поняття про систему: визначення системи, властивості системи, закони функціонування, оптимізації і руйнування системи. Система і комплекс.

Золоте праксеологічне правило Котарбінського. Динамічна рівновага. Принцип Ле Шательє – Брауна.

Теорія еволюційного синергізму (саморозвитку) Хакена та можливість її застосування нині для регулювання економічних процесів.

Література: основна [2; 12];
додаткова [27; 30]

Тема 3. Історія становлення системних ідей екологічної економіки

Поняття про екологічний (природний) імператив та його виміри. Концепція єдності етносу та його природного середовища як фундаментальна властивість біосфери в працях зарубіжних та вітчизняних вчених.

Пояснення основного джерела утворення прибутку за рахунок продуктивних сил природи (фізіократи), торгівлі (меркантилісти), промислового виробництва (марксистки).

Наукові основи і принципи фізичної економіки Ліндона Лароша. Фізична економіка проти ідеології економічного лібералізму, вільного ринку, регульованої економіки.

Література: додаткова [30]

Тема 4. Українська школа екологічної (фізичної) економіки

Концепція С. Подолинського про взаємодію суспільства і природи. Закон органічного вписування діяльності суспільства в загальнобіосферний процес. Визначення суспільного прогресу як показник рівня причетності людини до продукційного процесу.

Перше в історії науки застосування понять термодинаміки до проблеми взаємодії суспільства і природи.

Визначення М. Руденком енергії прогресу як кількості енергії, що може бути відчужена без шкоди для еколого-економічної системи.

Взаємозв'язок економічних процесів та енергетичних явищ. Космічна (сонячна) енергія як джерело додаткової вартості. Абсолютна і відносна додаткова вартість.

Література: основна [9; 15; 22];
додаткова [27–30]

Тема 5. Глобальна екологічна криза та екологічний виклик

Поняття про глобальну екологічну кризу, її першопричину, прояви та шляхи подолання. Виклик як геокультурний феномен за визначенням Дж. А. Тойнбі. Важливіші виклики сучасності: трансформаційний, глобалізаційний, технологічний та екологічний. Україна у вимірі екологічного виклику.

Література: основна [1; 5; 6; 8; 12; 21];
додаткова [28]

Змістовий модуль II. Природа в екологічних теоріях і напрямках

Тема 6. Природа в основних типах суспільств

Аграрне суспільство. Індустріальне суспільство. Постіндустріальне суспільство. Інформаційне суспільство. Суспільство стійкого розвитку.

Концепція стійкого розвитку. Індекси стійкого розвитку. Особливості наближення України до стійкого розвитку.

Теорія рівноваги і теорія функціонування.

Часткова і загальна рівновага. Матричний запис загальної рівноваги.

Можливості управління якістю екологічного середовища на основі моделі рівноваги.

Література: основна [2; 7–9; 20–22]

Тема 7. Економічне зростання і природне середовище

Поняття про економічне зростання.

Класифікація моделей економічного зростання за ступенем деталізації описуваного об'єкта: агреговані, багатосекторні та модифіковані, що враховують проблеми охорони природного середовища.

Порівняльний аналіз економічного добробуту в умовах врахування і неврахування деградації природного середовища.

Зв'язок деградації природного середовища з економічним зростанням, стратегією, структурою і способом його (зростання) реалізації.

Довготермінові прогнози економічного зростання. Поняття про межу зростання. Складові моделі межі економічного зростання. Наукова достовірність і практична цінність моделі межі зростання.

Література: основна [2; 7–10]

Тема 8. Статичні і динамічні моделі економічного зростання

Статичні і динамічні моделі економічного зростання, що враховують екологічний фактор.

Загальна характеристика моделі вхід – вихід (input – output). Статистична модель міжгалузевих зв'язків В. Леонт'єва: загальна і розширена матриця моделі. Переваги і недоліки моделі В. Леонт'єва в частині обмеження впливу екологічних норм (допустимих забруднень) на вартість продукції і структуру народного господарства та ігнорування просторових і часових змін в природі, що спричинює економіка.

Модель Т. Дейлі, в якій економіка трактується як розділ екології.

Модель Ісарда та інші моделі зв'язків в економічній та екологічній сібсистемах.

Порівняльна характеристика названих моделей.

Література [17–19; 21; 22; 24; 25]

Змістовий модуль III. Економіка природних ресурсів

Тема 9. Природні ресурси та природно-ресурсний потенціал

Дуалістична природа природних ресурсів. Місце природних ресурсів.

Місце природних ресурсів у структурі національного капіталу.

Ресурси як явище природи. Поділ природних ресурсів на біосферні та цивілізаційні (експлуатаційні).

Викопні ресурси. Групи ресурсів за критерієм відновлюваності. Родовища мінеральних ресурсів за способом утворення.

Органогенна група мінеральних ресурсів.

Індекси природних ресурсів, що вичерпуються: зміст, метод розрахунку та сфера застосування.

Ресурси з великою, середньою і низькою швидкістю вичерпування.

Література [3; 4; 6–10; 19; 24; 32]

Тема 10. Природно-ресурсна рента

Поняття про природну ренту та її види.

Природно-ресурсна рента з погляду екологічної економіки.

Сутність доданої вартості як вартості, створеної (доданої) природою, працею і капіталом. Поняття про граничні витрати природних ресурсів. Емпіричні моделі зниження рівня обмеженості природних ресурсів.

Визначення сутності рентних податків системи оподаткування. Форми ресурсного оподаткування.

Платежі суб'єктів підприємництва за користування природними ресурсами – надрами, земельними, водними, біологічними ресурсами.

Рентні платежі за нафту та природний газ.

Методологічні основи податкового аудиту за використання природних ресурсів.

Література [1; 3–5; 8; 19; 24]

Тема 11. Невідновлювані ресурси та стратегія їх використання

Поняття про невідновлювані ресурси. Теорія не відновлюваних ресурсів Хотеллінгера. Індикатори наявності ресурсу.

Процентна політика, податкова політика, рентні платежі, податок на обсяг добування природних ресурсів. Природна власність на природні ресурси.

Основні правила менеджменту невідновлюваних ресурсів.

Література [1–4; 6; 24; 32]

Тема 12. Відновлювані ресурси і стратегія їх використання

Поняття про відновлювані ресурси. Теорія відновлюваних ресурсів. Індикатори наявності ресурсу.

Біологічний вимір проблеми. Максимально стійкий рівень використання ресурсу. Екополітичні індикатори обмеженості ресурсу. Властивість оптимуму. Роль ринкових механізмів у соціально оптимальному розподілі не відновлюваних ресурсів.

Державне регулювання ресурсів вільного доступу, податок на обсяг добування. Стратегія приватизації відновлюваних ресурсів. Механізм зниження рівня обмеженості ресурсів.

Основні принципи менеджменту відновлюваних ресурсів.

Література [1–4; 6; 24; 32]

Тема 13. Операційні принципи управління природними ресурсами

Поняття про операційні принципи як перенесення критеріїв стійкого розвитку економіки у сферу політики та інвестицій. Зв'язок між штучним і природним капіталом.

Коефіцієнти екологічної ефективності за Г. Дейлі, їх соціальний, економічний та екологічний зміст.

Оподаткування ресурсопотоків.

Максимізація продуктивності природного капіталу в коротко- та довгостроковому періодах інвестування.

Література [1–4; 32]

Змістовий модуль IV. Підприємство і природне середовище

Тема 14. Підприємство в оточенні природного середовища

Поняття про підприємство. Мета і засади діяльності підприємства.

Позитивні та негативні наслідки діяльності підприємства.

Взаємність і обумовленість економічної (фінансової) та екологічної підсистем підприємства.

Структура втрат, що спричинені деградацією природного середовища.

Основні екологічні платежі і збори.

Стандарти і нормативні якості природного середовища. Екологічні паспорти.

Межа можливого впливу економіки (виробництва) на природне середовище. Показник суспільно-структурної корисності виробництва (економіки) та його застосування для мінімізації впливу економіки на природу.

Література [2; 10; 11; 12; 17; 19]

Тема 15. Принципи і механізми регулювання впливу економіки (виробництва) на природне середовище

Роль держави в реалізації підприємствами екологічної політики.

Структура економіко-правових інструментів охорони природного середовища.

Загальноосвітні тенденції зростання екологічних вимог до економіки.

Реалізація вимог законодавства як акт активної екологічної політики і реакція на вимоги ринку.

Зменшення тиску на природне середовище шляхом технічного та технологічного інвестування.

Підвищення ефективності виробництва через програму екологічно чистої продукції.

Субвенція як знаряддя екологічного менеджменту: зарубіжний досвід та українська перспектива.

Екомаркетинг. Схема процесу екомаркетингу. Моделі тактичної і стратегічної поведінки українських підприємств у контексті екологічних умов.

Література [13]

Тема 16. Економічні механізми регулювання впливу підприємства (виробництва) на природне середовище

Плата за господарське використання природного середовища.

Субвенції як фактор розвитку природоохоронної діяльності підприємства.

Конкурентне середовище як стимулюючий фактор екологічної діяльності підприємства.

Екологічні проблеми українських підприємств в аспекті входження України до ЄС.

Охорона природи в стратегії підприємства.

Мінімізація впливу підприємства (економіки, виробництва) на природне середовище.

Література [4; 6; 10; 15; 16; 19; 22; 24]

Тема 17. Формально-правові основи екологічного інвестування

Основні правові засади процесу інвестування в гіпотетичний об'єкт та підготовка до реалізації інвестицій. Процес реалізації інвестицій.

Створення об'єкта, передача його для експлуатації.

Дозволи на впровадження до природного середовища речовин та енергії.

Основні законодавчі акти в сфері охорони природного середовища.

Література [10; 15; 16; 24]

Тема 18. Правові основи регулювання впливу підприємства (виробництва, економіки) на природне середовище

Основні законодавчі приписи щодо інвестицій у природоохоронній сфері.

Екологічні вимоги щодо територіального планування і управління.

Категорії підприємств, для яких передбачаються інвестиції екологічного призначення.

Підготовка, зміст і процедура подання природно-інвестиційних проектів. Процес реалізації інвестицій.

Література [26; 33]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте зміст поняття еколого-економічна економія.
2. Розкрийте функції еколого-економічної економії.
3. Розкрийте міждисциплінарність курсу еколого-економічної економіки.
4. З'ясуйте сутність теорії ренти Д. Рікардо.
5. В чому полягає сутність теорії граничної корисності?

6. Розкрийте зміст екологічної складової в класичній та неокласичній економіках.
7. Розкрийте сутність американської школи еколого-економічної теорії.
8. З'ясуйте історію і сутність української школи фізичної економіки.
9. З'ясуйте концептуальні вчення С. Подолінського щодо моделі праці та її відношення до розподілу енергії.
10. В чому полягає основна ідея праці “Енергія прогресу” М. Руденка?
11. З'ясуйте сутність теорії збалансованого розвитку соціоекосистеми.
12. Розкрийте природу керуючого механізму системи “суспільство-природа”.
13. Що таке показник суспільно-структурної корисності виробництва? Як він розраховується та де використовується?
14. З'ясуйте, якою передбачається доля національних економік і національних держав в епоху глобалізації?
15. В чому полягає небезпечна для національних держав специфіка діяльності транснаціональних компаній?
16. З'ясуйте сутність теорії людського капіталу за Міллером.
17. В чому полягає сутність концепції неомальтизіанства щодо обмеженого економічного зростання?
18. З'ясуйте сутність теорії економічного зростання з обмеженими природними ресурсами.
19. Дайте визначення економічного зростання, яке враховує екологічний фактор.
20. Дайте визначення природно-ресурсної ренти з поправкою на екологічні втрати.
21. З'ясуйте індикатори стійкого розвитку.
22. Розкрийте сутність концепції “суворої” екологічної стійкості.
23. Розкрийте сутність концепції слабкої екологічної стійкості.
24. Розкрийте сутність концепції критичної екологічної стійкості.
25. З'ясуйте сутність поняття “природний мультиплікатор” та можливість його використання в економічних калькуляціях.
26. Розкрийте сутність поняття про природно-ресурсний потенціал.
27. Якою могла б бути відповідь України на екологічний виклик?
28. Розкрийте екологічний аспект недоліків у планах соціально-економічного розвитку України, прийнятих за часи її незалежності.

29. Чому ренту, одержану від використання невідновлюваного ресурсу, слід повністю інвестувати в капітал, який створюється людиною? Який суспільний ефект досягається при цьому?
30. Які положення традиційної теорії зростання можна критикувати з позиції ресурсної економіки?
31. Назвіть інструменти регулювання впливу підприємства на природне середовище.
32. Які ресурси належать до природно-промислових?
33. Назвіть види промислових ресурсів.
34. Назвіть світові тенденції видобутку і виробництва основних видів промислових ресурсів.
35. Назвіть види ресурсних платежів в Україні і форми ресурсного оподаткування.
36. Як здійснюються розрахунки і обчислення платежів за користування надрами?
37. Назвіть види, об'єкти, суб'єкти і призначення платежів за природні ресурси.
38. Як розраховується плата за земельні та водні ресурси?
39. Що таке платежі за спеціальне використання водних ресурсів?
40. Що таке рентні природно-ресурсні платежі? Назвіть види і методику визначення їх розміру.
41. Що таке податковий аудит ресурсних платежів та як він здійснюється?
42. З'ясуйте, за яких умов "оптимальний план" добування ресурсу відповідає "соціально-оптимальному" планові.
43. Чи залежать видатки на видобування ресурсу від обсягу видобутку сировини? Якщо залежать, то як?
44. За яких умов ресурсодобувна фірма відмовляється від ренти Хотеллінгера?
45. Назвіть аргументи "за" і "проти" державної ресурсної політики в умовах ринкової економіки.
46. З'ясуйте сутність процентної політики в сфері ресурсної економіки.
47. З'ясуйте сутність податкової політики в сфері природних ресурсів.
48. Що таке рентні платежі та що є основою для їхнього розрахунку?
49. Назвіть види рентних платежів.

50. Прокоментуйте статичний індикатор забезпеченості нафтою. Назвіть його структурні елементи.
51. Те ж саме щодо світових запасів природного газу.
52. Чи має сенс поняття "індикатор запасу сировини в земній корі" з погляду ресурсної економіки? Якщо має, то поясніть чому.
53. Чи може бути індикатор видатків на добування ресурсів свідченням наростаючої обмеженості ресурсу?
54. Як індикатор видатків співвідноситься з висновком Д. Рікардо щодо сільськогосподарських земель?
55. З'ясуйте сутність індикатора "ціна ресурсу".
56. Що таке альтернативні і граничні видатки використання ресурсу та як вони співвідносяться між собою?
57. З'ясуйте економічну сутність індикатора забезпеченості ресурсом.
58. З'ясуйте сутність концепції оптимального використання ресурсу.
59. Напишіть функцію максимуму суспільного благополуччя та з'ясуйте її екологічну складову.
60. З'ясуйте сутність концепції соціальної норми дискусії в ресурсній економіці.
61. Сформулюйте основне правило економіки не відновлюваних ресурсів Хотеллінгера.
62. Сформулюйте мету і засади діяльності підприємства.
63. Назвіть позитивні і негативні наслідки діяльності підприємства.
64. Назвіть структуру втрат, спричинюваних деградацією природного середовища.
65. Назвіть економіко-екологічні механізми охорони природного середовища в Україні.
66. З'ясуйте загальносвітові тенденції зростання екологічних вимог до підприємства.
67. З'ясуйте сутність екомаркетингу. Опишіть модель процесу екомаркетингу.
68. Якою може бути модель поведінки підприємства в аспекті екологічних вимог?
69. Яке місце посідає охорона природи в стратегії підприємства?
70. Яким чином досягається зростання ефективності виробництва через програму чистої продукції?
71. Як досягається зменшення тиску на природне середовище через технічне та технологічне інвестування?

72. Що таке процедура екоетикування товарів? В чому полягає її зміст?
73. В чому полягає екологічна функція держави в процесі товарного виробництва?
74. З'ясуйте екологічну складову постіндустріального суспільства.
75. Як слід розуміти словосполучення “екологічна модернізація країни”?
76. Назвіть способи зменшення ресурсопотоків в економіку.
77. Назвіть принципово нові технології, які з'явилися у зв'язку з пошуком відповіді на екологічну кризу.
78. Що таке глобальний екологічний виклик? Чим виклик відрізняється від кризи? Хто є першовідкривачем поняття про глобальний виклик?
79. З'ясуйте сутність екологічної складової процесу глобалізації.
80. Чи адекватно представлена екологічна складова у соціально-економічних планах розвитку України, прийнятих урядами незалежної України?
81. Назвіть найсуттєвіший недолік Українського екологічного права в частині природно-ресурсного законодавства (права).
82. Як екологічний фактор позначається на макроекономічних показниках: втрати ВВП, рівень інфляції, кошторисна вартість підприємства?
83. Назвіть критерії мінімізації впливу економіки (підприємства) на природне середовище.
84. Що таке суспільно-структурна корисність виробництва?
85. Назвіть основні виробничі елементи.
86. Який баланс функціонування природної екологічної системи в енергетичному циклі? В який спосіб ця закономірність могла б бути використана для формування неексплуатаційної моделі відносин аграрного і промислового секторів народного господарства?
87. Що є матеріальною субстанцією праці?
88. З'ясуйте сутність поняття “енергія прогресу” за М. Руденком.
89. Яка з економік є природовідповідною: фізіократів, меркантилістів, промислового виробництва?
90. З'ясуйте сутність концепції “золотого мільярда” та якими структурами вона впроваджується до суспільної свідомості?

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (РЕФЕРАТИВ)

1. Економічна теорія розвитку без зростання.
2. Стійкий розвиток і Світовий банк.
3. Стійкий розвиток і політика України.
4. Стійкий розвиток і політика США.
5. Політика зростання.
6. Неентропійні процеси в економіці.
7. Економіка нульового зростання.
8. Соціально оптимальний рівень розробки ресурсу.
9. Ринкові процеси зниження рівня обмеженості ресурсів.
10. Еколого-економічні аспекти стійкого розвитку.
11. Індикатори стійкого розвитку.
12. Природно-ресурсна рента.
13. Земельна рента.
14. Швидкість вичерпування ресурсів.
15. Норми витрат ресурсів.
16. Поширеність елементів у земній корі і запаси руд.
17. Рециклізація та використання альтернативних матеріалів.
18. Природно-промислові ресурси і показники їх виробництва.
19. Ресурсні платежі до бюджетів.
20. Платежі суб'єктів підприємництва за користування надрами.
21. Екологічні механізми справлення екологічних платежів.
22. Плата за земельні ресурси.
23. Плата за водні ресурси.
24. Людська праця і її роль у розподілі енергії у творчості С. Подолінського.
25. Наукові основи фізичної економіки Ліндона Ларуша.
26. Світова фінансово-економічна система і проблеми економічного зростання.
27. Методологія екологічної економіки.
28. Математичний інструментарій моделювання економічного розвитку.
29. Схема аналізу соціально-економічних процесів.
30. Економічне зростання і природне середовище.
31. Еколого-економічна матриця впливу галузі народного господарства на природне середовище.
32. Мінімізація впливу економіки на природне середовище.
33. Природне середовище в економічних теоріях і моделях.

34. Державне регулювання в сфері природних ресурсів: аргументи “за” і “проти”.
35. Ринкові механізми зниження рівня обмеженості природних ресурсів.
36. Співвідношення максимізації суспільного благополуччя і стійкого розвитку.
37. Індикатори наявності ресурсу.
38. Економіка як складова національної культури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Александров И. А.* Экономический рост и окружающая среда (введение в методологию измерения и анализ). — Донецк, 1996.
2. *Бажал Ю. М.* Економічна теорія технологічних змін: Навч. посіб. — К., 1996.
3. *Вітлінський В. В.* Моделювання економіки. — К., 2002.
4. *Голуб А. А., Струкова Е. Б.* Экономика природных ресурсов. — М., 1998.
5. *Гринів М. С.* Екологічно збалансована економіка і проблеми теорії. — Львів, 2001.
6. *Голуб А. А., Сафронов Т. В.* Экономика окружающей среды и природных ресурсов: Ввод. курс. — М., 2003.
7. *Данилов-Данильян В. Н., Лосев К. С.* Экологический вызов и устойчивое развитие: Учеб. пособие. — М., 2000. — 418 с.
8. *Дейлі Герман.* Поза зростанням: екологічна теорія сталого розвитку. — К., 2002.
9. *Занг Р.* Синергетическая экономика. — М., 1999.
10. *Инновационный менеджмент: Справоч. пособие.* — 2-е изд. / Под ред. П. Н. Завлина. — М., 1998.
11. *Колотило Д. М.* Екологія і економіка: Навч. посіб. — К., 1999. — 365 с.
12. *Ларуш Ліндон* Ви бажаєте краще вивчити економіку? Тексти з елементарної математичної економіки. — Львів, 1993.
13. *Ляшенко І. М.* Економіко-математичні методи та моделі сталого розвитку. — К., 1999.
14. *Манків Г.* Макроекономіка: Пер. з англ. — К., 2000. — 588 с.
15. *Мельник Л. Г.* Экономика развития. — Сумы, 2000. — 450 с.

16. *Мельник Л. Г.* Екологічна економіка. — Сумы, 2003.
17. *Пономаренко О. І. та ін.* Основи математичної економіки. — К., 1995.
18. *Перов А. А., Поспелов И. Г.* Опыт математического моделирования экономики. — М., 1996.
19. *Мишенин Е. В.* Экономический механизм экологизации производства. — Сумы, 1996. — 140 с.
20. *Николаев В. Б., Калитич Ч. И.* Идеи физической экономики. — К., 1992. — 64 с.
21. *Прыкин Б. В.* Новейшая теоретическая экономика. — М., 1998.
22. *Прыкин Б. В.* Новейшая теоретическая экономика. Гиперэкономика (концепция философии и естествознания в экономике): Учебник. — М., 1998. — 445 с.
23. *Экономика и экология: Учебник.* — М., 2000. — 174 с.
24. *Эндрес А., Квернер И.* Экономика природных ресурсов: Пер. с нем.: Уч. пособие. — 2-е изд. — К., 2004. — 250 с.

Додаткова

25. *Блауч М.* Экономическая мысль в ретроспективе. — М., 1994.
26. *Зрушення до ринкової економіки. Реформи в Україні: погляд з середини.* — К., 1990.
27. *Подолінський Сергій.* Вибрані твори (Edited by R. Serbyn: Укр. іст. т-во, і 1990.
28. *Ларуш Ліндон.* Физическая экономика. — М., 1997. — 125 с.
29. *Злупко С. М.* Михайло Туган-Барановський Український економіст світової слави. — Львів, 1993.
30. *Коропецький І. С.* Дещо про минуле, недавнє минуле та сучасне української економіки. — К., 1995.
31. *Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна* (За ред. М. І. Дробнохода) — К., 2002.
32. *Економіка природопользования* / Под ред. Л. Хенса. — К., 1998.
33. *Екологія і закон. Екологічне законодавство України: У 2 кн.* — К., 1997.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Основи екологічної економіки”	4
Зміст дисципліни “Основи екологічної економіки”	5
Питання для самоконтролю.....	12
Теми контрольних робіт (рефератів).....	17
Список літератури.....	18

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4496

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*